

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 30. juni 2022 av Høyesterett i avdeling med

dommer Aage Thor Falkanger
dommer Ragnhild Noer
dommer Per Erik Bergsjø
dommer Cecilie Østensen Berglund
dommer Erik Thyness

HR-2022-1321-A, (sak nr. 21-154811STR-HRET)
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 23. september 2021

Påtalemyndigheten

(riksadvokatfullmektig Mads Fredrik
Baardseth)

mot

A

(advokat John Christian Elden)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Thyness:**

Sakens bakgrunn og saksgang

- (2) Saken gjelder lovanvendelsen og straffutmålingen etter domfellelse for kroppskrenkelse. Den reiser særlig spørsmål om overtredelsen er grov.
- (3) A ble 2. juli 2020 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 273 om kroppsskade. Grunnlaget lød slik:

«Mandag 13. januar 2020 ca. kl. 20.30 i --- vei 00 i X slo han B, f. 02.12.05, flere ganger i ansiktet og/eller hodet. Som følge av slagene ble B påført en hjernerystelse, post-commotio syndrom og var i perioder helt eller delvis sykemeldt frem til og med 19. juni 2020.»

(4) Asker og Bærum tingrett avsa 2. november 2020 dom med slik slutning:

- «1. A, født 00.00.1976, dømmes for overtredelse av straffeloven § 272, jf. § 271 til fengsel i 60 – seksti – dager. Fullbyrding av 30 – tretti – dager utsettes med en prøvetid på to år, jf. straffeloven 2005 § 34.
2. A dømmes til innen 2 – to – uker å betale erstatning til B med 13070 – trettentusenogsytti – kroner.
3. A dømmes til innen 2 – to – uker å betale oppreisning til B med 60000 – sekstitusen – kroner.
4. I sakskostnader til det offentlige betaler A 5000 – femtusen – kroner.»

- (5) Dommen ble avsagt under dissens. Flertallet fant det ikke bevist at tiltalte hadde slått fornærmede, men at han hadde lagt ham i bakken, og at hjernerystelsen skyldtes en hodeskade fornærmede fikk i sammenheng med dette. Mindretallet – fagdommeren – fant handlingene beskrevet i tiltalen bevist.
- (6) Påtalemyndigheten anket til lagmannsretten over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, subsidiært straffutmålingen. Borgarting lagmannsrett avsa 23. september 2021 dom med slik slutning:

«A, født 00.00.1976, dømmes for overtredelse av straffeloven § 271 til fengsel i 21 – tjueen – dager. Fullbyrdingen av straffen utsettes med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven § 34.»

- (7) Også i lagmannsretten var det dissens. Flertallet la i det vesentlige til grunn samme faktum som flertallet i tingretten. Fordi fornærmedes omfattende plager var «noe upåregnelige», samtidig som fornærmede og hans venners forutgående opptreden var en «klar provokasjon», anså flertallet imidlertid ikke kroppskrenkelsen som grov.

- (8) Påtalemyndigheten har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Det gjøres gjeldende at forholdet er en grov kroppskrenkelse, jf. straffeloven § 272. Straffen bør settes til ubetinget fengsel i 45 dager.
- (9) Forsvareren gjør gjeldende at anken må forkastes, subsidiært at straffen blir uendret selv om straffeloven § 272 skulle komme til anvendelse.

Mitt syn på saken

De faktiske forhold

- (10) Om kvelden den 13. januar 2020 fra 18.30-tiden og utover ringte den fornærmede B, som da nylig var fylt 14 år, og noen av hans venner gjentatte ganger på hos A og hans familie, for så umiddelbart å stikke av.
- (11) A ble frustrert og irritert av dette. Familien var også et par uker tidligere blitt utsatt for at noen av de samme guttene hadde ringt på og stukket av. Hans sønn på seks år var da influensasyk og hadde våknet av ringeklokken. A hadde fulgt etter guttene, først i bil, deretter til fots. Guttene syntes det var spennende at tiltalte ble så sint, og det var bakgrunnen for at de på ny oppsøkte familien A 13. januar 2020.
- (12) Da guttene ringte på for fjerde gang den kvelden, løp tiltalte etter dem. Det var glatt, og tiltalte falt. Han kom seg opp og fortsatte jakten. En av guttene sto litt unna de andre. Han observerte at de andre guttene kom løpende oppover en isdekket sti. Så kom fornærmede og tiltalte forbi. Tiltalte hoppet frem og fikk tak i fornærmede. Han la fornærmede i bakken og satte seg oppå ham med et kne på brystet hans.
- (13) Fornærmede fikk ved hendelsen en hjernerystelse som utviklet seg til kroniske plager – post-commotio syndrom. Han har hatt langvarige plager med hodepine, svimmelhet, kvalme, konsentrasjonsproblemer og lavt energinivå. Han hadde høyt fravær i 10. klasse på ungdomsskolen, noe som medførte at han bare fikk karakter i noen fag. Det er ventet at han vil bli bra, men det kan ta tid.
- (14) Etter vurderingen til flertallet i lagmannsretten – som Høyesterett er bundet av – er det ikke bevist at tiltalte slo fornærmede i hodet, og heller ikke at han utviste forsett med hensyn til skadefølgen. Derimot fant flertallet det bevist at den fornærmedes kroniske hjernerystelse skyldes at tiltalte hadde lagt ham i bakken, slik at han slo hodet, og at tiltalte hadde opptrådt uaktsomt med hensyn til skadefølgen. Flertallet bemerket imidlertid at de omfattende skadefølgene var «noe upåregnelige» sett i forhold til tiltaltes voldsbruk.

Var kroppskrenkelsen grov?

- (15) A er kjent skyldig i en kroppskrenkelse overfor B. Spørsmålet er om han skal dømmes etter straffeloven § 271 om kroppskrenkelse eller den strengere bestemmelsen i § 272 om grov kroppskrenkelse. Paragraf 272 første ledd annet punktum har i dag følgende ordlyd:

«Ved avgjørelsen av om kroppskrenkelsen er grov skal det særlig legges vekt på om den har hatt til følge sterk smerte, skade eller død, og for øvrig om den

- a. har skjedd uten foranledning og har karakter av overfall,
- b. er begått mot en forsvarsløs person,
- c. har karakter av mishandling,
- d. er begått av flere i fellesskap,
- e. er motivert av fornærmedes hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion, livssyn, seksuelle orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne, eller
- f. er forøvd ved bruk av kniv eller annet særlig farlig redskap.»

- (16) På handlingstidspunktet hadde bokstav e en annen ordlyd, men dette har ikke betydning i saken her.
- (17) Skyldkravet for kroppskrenkelse er forsett, jf. straffeloven § 21. Når det gjelder skadefølgen, er skyldkravet ordinær uaktsomhet, jf. straffeloven § 24.
- (18) Spørsmålet om terskelen for at en kroppskrenkelse skal være grov, er nylig behandlet av Høyesterett i HR-2022-549-A. Etter en grundig gjennomgang av rettskildene i avsnitt 15–34 uttaler førstvoterende i avsnitt 35:

«Min oppsummering er at vurderingen av om det foreligger en grov kroppskrenkelse etter § 272 beror på en konkret helhetsvurdering. Det vil være et viktig moment om kroppskrenkelsen har hatt til følge sterk smerte, skade eller død. Graden av smerte eller kroppsskadens omfang vil være sentrale momenter ved subsumsjonen. Også ett eller flere av forholdene som er nevnt i bokstav a til f kan føre til at kroppskrenkelsen må anses som grov, selv om den ikke har ført til sterk smerte, skade eller død. Paragrafen gir for øvrig ingen uttømmende oppregning av hvilke forhold som kan være relevante i helhetsvurderingen. Det avgjørende vil være en samlet vurdering av krenkelsens art, omfang og karakter.»

- (19) Det skal altså foretas en samlet vurdering av krenkelsens art, omfang og karakter. Det følger imidlertid direkte av lovens ordlyd, og er fremhevet i det jeg nettopp har sitert, at et viktig moment er om kroppskrenkelsen har hatt til følge sterk smerte, skade eller død. I Matningsdal, Norsk spesiell strafferett, 3. utgave, 2021 er betydningen av dette momentet beskrevet slik på side 114:

«Har kroppskrenkelsen medført betydelig skade eller død, kan det vanskelig tenkes tilfeller hvor § 272 ikke anvendes. For øvrig vil graden av smerte og kroppsskadens omfang sammenholdt med den utviste skyld utgjøre de sentrale momentene ved subsumsjonen. Men i praksis vil nok de fleste tilfeller hvor handlingen har fått konsekvenser som omhandlet i punkt 7.3 [Kroppskrenkelsen har hatt til følge ‘sterk smerte’] og 7.4 [Kroppskrenkelsen har hatt til følge ‘skade eller død’], bli subsumert under § 272.»

- (20) Det er klart – og ikke omtvistet – at fornærmedes kroniske hjernerystelse er en «skade» i lovens forstand. Som jeg har gjort rede for, er skadefølgen i vår sak også alvorlig. Han har i dag – nesten to og et halvt år etter hendelsen – fremdeles betydelige plager. Skadefølgen taler derfor med tyngde for å anse krenkelsen som grov.
- (21) Momentene angitt i lovbestemmelsens bokstav a–f knytter seg til hvor klanderverdig gjerningspersonen har opptrådt. Mens det etter lovens ordlyd skal legges *særlig vekt* på

skadefølgen, skal det *for øvrig* legges vekt på disse momentene. Momentlisten er ikke uttømmende.

- (22) Et spørsmål i denne sammenheng er hvilken betydning det har at lagmannsrettens flertall la til grunn at selv om tiltalte var uaktsom med hensyn til skaden, så var de omfattende skadefølgene «noe upåregnelige». Jeg forstår dette slik at lagmannsretten mente at omfanget av skadefølgene, deres varighet eller begge deler var i grenselandet for hva tiltalte burde ha innsett muligheten av. Uansett har dette – ut fra lovens ordlyd – mindre vekt enn alvorret av selve skaden.
- (23) Forsvareren har gjort gjeldende at det taler mot å anse kroppskrenkelsen som grov, at den var foranlediget av at vennegjengen flere ganger hadde plaget tiltalte og hans familie med å ringe på og stikke av. Det er vist til at en kroppskrenkelse etter § 271 annet ledd bokstav b kan gjøres straffri hvis den gjengjelder en «særlig provoserende ytring».
- (24) Vennegjengens oppførsel var utvilsomt både plagsom og kritikkverdig, men dette kan ikke forsvare at en voksen person reagerer slik tiltalte gjorde. Foranledningen til voldsbruken kan derfor ikke tillegges særlig vekt ved vurderingen av om krenkelsen var grov.
- (25) Aktor har pekt på at det skal legges vekt på om handlingen «er begått mot en forsvarsløs person», jf. bokstav b i momentlisten i § 272. Han har vist til at vold mot barn er et typetilfelle i så måte.
- (26) Jeg er enig i at det her var et misforhold mellom tiltalte, som er en voksen person med bakgrunn som kampsportutøver og dørvakt, og den fornærmede, som var 14 år da hendelsen fant sted. Men i lys av fornærmedes alder og at han opptrådte sammen med en gruppe venner, er det lite naturlig å betegne ham som «forsvarsløs». Ubalansen mellom partene må likevel tillegges en viss vekt i den samlede vurderingen.
- (27) Min konklusjon er at kroppskrenkelsen er grov. Dette er basert på en samlet vurdering der jeg særlig har lagt vekt på skadefølgen.

Straffutmålingen

- (28) Det skal etter dette utmåles straff for en grov kroppskrenkelse, jf. straffeloven § 272. Straffen for grove kroppskrenkelser er fengsel inntil seks år.
- (29) Lovgiver tok ved vedtagelsen av straffeloven 2005 sikte på å skjerpe straffnivået for visse former for grov vold, særlig uprovosert vold i det offentlige rom, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 177. I omtalen av § 271 er det på side 427 i proposisjon videre uttalt følgende:
- «Det foreslås ingen endring i den tradisjon og praksis som er etablert om reaksjonens art og omfang, med mindre kroppskrenkelsen befinner seg i grenseområdet mot kroppsskade, jf. punkt 6.3.1. For de sistnevnte legges det opp til skjerpet straff, jf. punkt 6.3.4.3.»
- (30) I proposisjonen er det på side 179 en omtale av straffnivået for overtredelser av § 228 annet ledd første straffalternativ i straffeloven 1902, som tilsvarer § 272 i någjeldende straffelov. Her er det blant annet uttalt følgende:

«Det er vanskelig å si noe sikkert om straffnivået for typisk overtredelse av straffeloven 1902 § 228 annet ledd første straffalternativ. I praksis varierer nivået fra 20-30 dagers ubetinget fengsel, jf. for eksempel Rt-1993-371, til 120 dagers ubetinget fengsel, avhengig av omstendighetene i den enkelte sak [...] Lagmannsrettspraksis fra de senere årene antyder imidlertid at straffnivået for de typiske overtredelsene av straffeloven § 228 annet ledd første straffalternativ er fengsel i området 30 til 45 dager, jf. til illustrasjon LH-2006-157723 og LH-2007-61341. Departementet mener straffnivået for overtredelse av § 272 bør justeres opp slik at grove kroppskrenkelser som tidligere ble straffet i området 30 til 45 dager ubetinget fengsel, etter forslaget her ikke bør ligge under 60 dager ubetinget fengsel».

- (31) Den første av dommene det er vist til her, LH-2006-157723, gjaldt et tilfelle der tiltalte først ble dyttet av fornærmede og deretter slo ham i hodet med knyttneven, slik at han falt og ble liggende bevisstløs. Fornærmede ble brakt til sykehuset, hvor det ble konstatert at han var påført hjernerystelse. Fornærmede, som var skoleelev, ble sykmeldt i 3–4 dager og pålagt restriksjoner i fysiske aktiviteter i tre måneder. Straffen ble satt til fengsel i 45 dager.
- (32) Den andre av dommene, LH-2007-61341, hadde utgangspunkt i en fyllekrangel utenfor et festlokale. Et øyenvitne så at tiltalte nokså uprovosert slo med knyttet hånd. Slaget traff fornærmede på venstre kinn under øyet og medførte at han fikk slått ut en bit av en tann og bloduttredelser under øyet. Straffen ble satt til fengsel i 30 dager.
- (33) Volden som ble utøvet i disse sakene, som ifølge departementet for fremtiden altså skulle medføre 60 dager ubetinget fengsel, er mer alvorlig enn i vår sak. På den annen side er følgene for fornærmede i saken her vesentlig mer alvorlige enn i disse to lagmannsrettssakene. Jeg finner det derfor naturlig å ta utgangspunkt i fengsel i 60 dager.
- (34) Dette innebærer at utgangspunktet ved straffutmålingen – som altså henføres under § 272 om grov kroppskrenkelse – settes lavere enn i HR-2022-549-A, som gjaldt en kroppskrenkelse som ikke var grov, riktignok slik at den var et grensetilfelle. Dette har sammenheng med at klassifiseringen som *grov* kroppskrenkelse særlig beror på *skadefølgene*, mens det ved straffutmålingen særlig legges vekt på *voldshandlingen*, som var vesentlig grovere i HR-2022-549-A enn i saken her.
- (35) For den nærmere vurdering av straffutmålingen viser jeg til det jeg allerede har sagt om at foranledningen til voldsbruken var at vennegjengen ringte på og stakk av og tiltaltes uforholdsmessige reaksjon på dette, samt til det jeg har sagt om styrkeforholdet mellom partene.
- (36) Forsvareren har gjort rede for plagsom oppførsel mot tiltalte og hans familie fra ungdommer i lokalmiljøet i etterkant av hendelsen. Jeg kan imidlertid ikke se at dette kan få betydning for straffutmålingen.
- (37) De forhold jeg nå har vist til, kan samlet sett ikke medføre noe avvik fra utgangspunktet på fengsel i 60 dager.
- (38) Derimot må det legges en viss vekt på tiltaltes tilståelse, selv om den ikke har hatt stor prosessøkonomisk betydning. Videre bør det legges vekt på den lange tiden som saken har tatt. Det har nå gått nesten to og et halvt år siden det straffbare forholdet fant sted.

Ankeforhandlingen i lagmannsretten ble utsatt to ganger som følge av sykdomssymptomer hos tiltalte. Etter lagmannsrettens regler under covid-19-pandemien kunne tiltalte da ikke møte. Advokatforeningens salæraksjon, som har rammet behandlingen av straffesaker i Høyesterett, har videre medført en forsinkelse på noen måneder, som er å betrakte som liggetid, jf. HR-2022-1180-A avsnitt 23. Den samlede forsinkelsen i lagmannsretten og Høyesterett bør tillegges noe vekt.

- (39) Tiltalte er tidligere dømt for vold, men dommene ligger langt tilbake i tid og har derfor liten vekt.
- (40) Etter en samlet vurdering er jeg kommet til at straffen bør settes til fengsel i 45 dager.
- (41) Forsvareren har gjort gjeldende at straffen bør gjøres betinget av hensyn til tiltaltes kone og barn som har behov for hans tilstedeværelse i hjemmet, blant annet som følge av frykt for nye ubehagelige hendelser i nærmiljøet. Ut fra allmennpreventive hensyn kan jeg imidlertid ikke se at det er rom for dette når det gjelder et så vidt alvorlig forhold som i saken her.

Konklusjon

- (42) Tiltalte dømmes for grov kroppskrenkelse, jf. straffeloven § 272. Straffen settes til fengsel i 45 dager.
- (43) Jeg stemmer for denne

D O M :

A, født 00.00.1976, dømmes for overtredelse av straffeloven § 272 til fengsel i 45 – førtifem – dager.

- (44) Dommer **Østensen Berglund:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (45) Dommer **Noer:** Likeså.
- (46) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (47) Dommer **Falkanger:** Likeså.
- (48) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

A, født 00.00.1976, dømmes for overtredelse av straffeloven § 272 til fengsel i 45 – førtifem – dager.